

De leden van de ridderschap van het Overkwartier van Gelder in de jaren 1540-1580

G.H.A. Venner

Inleiding

De ridderschap van het Overkwartier van Gelder was een college van adellijke personen dat het eerste lid van de Staten van het Overkwartier vormde en dat aldus deelnam aan de besluitvorming op gewestelijk niveau. Die besluitvorming vond plaats tijdens de vergaderingen van de Staten, de zogenaamde kwartiersdagen. Gedurende de kwartiersdag werd niet alleen de bede ingewilligd, maar kwamen ook maatregelen ter sprake om de nadelige gevolgen van militaire inkwartieringen en troepenverplaatsingen te beperken. Voorts werden in de vergadering klachten over ambtsmisbruik en voorstellen tot verbetering van de rechtsgang in behandeling genomen. De edele die tot de ridderschap was toegelaten, bezat als belangrijkste voorrecht het recht om voor de Statenvergaderingen te worden uitgenodigd. Aan de ridderschap van het Overkwartier als college alsmede aan institutionele aspecten van het individuele lidmaatschap gedurende de periode 1590-1702 is recentelijk een bijdrage gewijd.¹ Als bijlage werd een overzicht toegevoegd van allen die op basis van de besluiten van de Staten en/of de vermelding in de zogenaamde riddercedul, in de genoemde periode tot de ridderschap werden gerekend. De riddercedul, een langwerpige register, is in feite een bundeling van lijsten van leden van de ridderschap die op verschillende tijdstippen werden opgesteld en gedurende enige jaren werden bijgehouden.

Een soortgelijk onderzoek naar de ridderschap van het Overkwartier van Gelder in de jaren vóór 1590 is veel moeilijker te ondernemen, aangezien de bronnen die in de zeventiende eeuw voorhanden zijn, ontbreken. Een aaneensluitende serie van besluiten, genomen tijdens de kwartiersdagen start pas in 1590, terwijl eveneens sedert dit jaar pas series brieven en verzoekschriften en afzonderlijke dossiers bewaard zijn gebleven. Uit de periode vóór 1590 kennen wij voornamelijk slechts lijsten van riddermatigen, terwijl in het gemeentearchief Venlo besluiten van enkele kwartiersdagen vanaf 1532 zijn overgeleverd.² De lijsten van de riddermatigen bieden evenwel de mogelijkheid om een redelijk volledig overzicht samen te stellen van de leden van de ridderschap in de jaren tussen circa 1540 en circa 1580.

De basis voor dit overzicht wordt gevormd door de riddercedul in het archief van de Staten van het Overkwartier en door lijsten in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen te Arnhem. De riddercedul dateert weliswaar van 1610, maar bevat ook gegevens vanaf 1555.³ De verschillende zestiende-eeuwse lijsten van te convoceren leden van de ridderschappen der vier kwartieren, voorhanden in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen, bevatten tal van namen, maar worden in de literatuur nauwelijks vermeld.⁴ Het hier gepresenteerde overzicht van de leden van de ridderschap in de jaren tussen 1540 en 1580 kan de basis vormen voor verder, met name prosopografisch, onderzoek naar de adel en kan voorts van nut zijn in het kader van de lokale en regionale geschiedbeoefening. In deze bijdrage worden allereerst de bronnen en de problematiek van de datering voorgesteld. Daarna komen enige institutionele aspecten aan de orde en tenslotte wordt na een toelichting de lijst van leden van de ridderschap gepubliceerd.

De bronnen

1. De naamlijsten in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen

Onder de benaming ‘ridderboeken’ bevindt zich in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen een band met ingebonden lijsten van bannerheren, ridderschappen en steden van de vier, later drie, kwartieren, die door het Hof voor een te houden landdag werden opgeroepen.⁵ De landdag was de vergadering van de Staten van Gelre en Zutphen, in feite een gecombineerde vergadering van de Staten der kwartieren. De benaming ‘ridderboeken’ is in zekere zin te beperkt, aangezien de meeste lijsten uit de zestiende eeuw ook de tot deelname gerechtigde steden bevatten. Deze lijsten kennen een indeling per kwartier en binnen het kwartier een onderverdeling per ambtsdistrict. De band bevat lijsten van te convoceren riddermatigen en steden van circa 1544 tot 1793. Voor ons zijn die lijsten van belang die dateren van vóór de scheiding tussen de Nederkwartieren – min of meer de huidige provincie Gelderland – enerzijds en het Overkwartier anderzijds. De scheiding voltrok zich feitelijk kort vóór 1590 door de capitulatie van Venlo (1586) en Geldern (1587) voor de Spaanse troepen. Uit de lijsten van vóór 1590 werden alleen die gedeelten onderzocht die betrekking hebben op het Overkwartier. Met inachtneming van deze beperkingen komen de volgende folio’s in aanmerking:

- f. 5v.-7v. : een ongedateerde lijst van vóór 1544, hierna genoemd lijst A.
- f. 21-22 : een ongedateerde lijst van vóór 1555, hierna genoemd lijst B.
- f. 70-71v. : een lijst van riddermatigen en steden geconvoceerd in juni-juli 1565.
- f. 120v.-122v. : een lijst van riddermatigen en steden geconvoceerd op 31 januari 1570 voor de landdag te Nijmegen op 1 maart 1570.
- f. 131-132v. : een lijst van de ridderschap en steden ingediend in oktober 1576.
- f. 143-144 : een ongedateerde lijst, hierna genoemd lijst D.
- f. 169-171 : een ongedateerde lijst, hierna genoemd lijst C.

Teneinde de riddermatige personen goed in de tijd te kunnen plaatsen, moest eerst het tijdstip van ontstaan van de vier ongedateerde lijsten zo nauwkeurig mogelijk worden vastgesteld, evenals de periode gedurende welke deze werden bijgehouden. Het tijdstip van ontstaan en de periode van gebruik in de griffie van het Hof zijn te benaderen met behulp van overlijdenskruisjes die voor de namen zijn geplaatst, vaak in combinatie met doorhaling van de naam, en met behulp van de naderhand toegevoegde namen. Een indicatie voor het tijdstip van overlijden van de betrokken personen en het aantreden van een nieuwe generatie biedt het gepubliceerde Register op de leenaktenboeken betreffende de Gelderse leengoederen in het Overkwartier. Per leengoed worden tot circa 1580 de opeenvolgende beleningen vermeld. Vragen over de perioden waarin personen het ambt van drost/ambtman of schout bekleedden, konden worden beantwoord met behulp van de door hen bij de Gelderse Rekenkamer ingediende jaarrekeningen.⁶ Op grond van deze bronnen kon het jaar van de ambtsaanvaarding of het tijdstip van overlijden van een aantal personen vóór een bepaalde datum worden vastgesteld, welke gegevens op hun beurt de datering van de ongedateerde lijsten mogelijk maakten.

Lijst A: Onder de handschriften van J.B. Sijben, de laatste syndicus van de Staten van het Oostenrijks Overkwartier, bevindt zich een achttiende-eeuws handschrift met een afschrift van lijst A in een verlatiniseerde versie van de namen. Blijkens het Latijnse opschrift van deze tekst zou lijst A betrekking hebben op de jaren 1539-1545.⁷ Uit nader onderzoek blijkt dat deze datering zeer aannemelijk is. De lijst bevat de naam van Steven Spee op gen Puttinck. Deze werd op 22 oktober 1538 met de Putting onder Kessel beleend. Tot de toegevoegde namen behoort die van Johan Schenk van Nydeggen, drost te Middelaar. Hij werd op 15 september 1539 tot drost te Middelaar benoemd. Naderhand toegevoegd is ook Jaspas van Merwijck die op 15 oktober 1541 met het huis Kessel werd beleend.⁸ De lijst is aldus aangelegd tussen 22 oktober 1538 en uiterlijk omstreeks 15 september 1539. De datering in (1539) is derhalve waarschijnlijk. Eveneens toegevoegd is Jacob van Eyll, medeheer te Geijsteren. Hij werd op 21 maart 1546 voor de Cuijkse leenhof met de halve heerlijkheid Geijsteren beleend. De naam van de genoemde Steven Spee is doorgehaald onder toevoeging dat hij de Putting verkocht had en dat Johan van Holtmoelen de nieuwe bezitter was. De overdracht vond plaats op 13 maart 1548.⁹ Uit deze toevoegingen blijkt dat lijst A uiterlijk tot in 1548 is bijgewerkt.

Lijst B: Lijst B kent dezelfde volgorde van namen die in lijst A wordt gehanteerd. Bij het aanleggen van lijst B werden de toevoegingen in lijst A overgenomen en werden de doorgehaalde namen overgeslagen, waaruit reeds blijkt dat lijst B later dan lijst A is ontstaan. Dederik, heer van Millendonk, was drost van het ambt Montfort tot in het rekenjaar 1548/1549. Hij overleed vóór 19 juni 1549¹⁰. Hij wordt in lijst B niet vermeld. Johan van Holtmoelen die, zoals gezegd, op 22 maart 1548 de Putting te Kessel verwierf,

is al bij het aanleggen van lijst B opgenomen. Toegevoegd aan lijst B is de kwalificatie van Goert van Bocholt als pandheer van Wachtendonk. Hij nam op 31 mei 1548 het pandschap over van de weduwe van Christoffel van Vlodrop. Toegevoegd is eveneens het kruisje voor de naam van Adriaan van den Bylandt, heer te Rheydt en Walbeck. Hij overleed op 12 november 1549.¹¹ Lijst B is aldus op zijn vroegst in 1548 aangelegd, maar in ieder geval vóór het najaar van 1549. Als datering wordt daarom (1548) aangehouden. Willem van Erp genaamd Warrenberg, overleden vóór 23 juli 1552, is doorgehaald. Niet doorgehaald zijn evenwel de namen van Sibert van Eyll, overleden vóór 11 december 1553, en van Hendrik van Baerle, overleden vóór 29 mei 1553.¹² Aangezien lijst B bovendien maar drie nieuwe toegevoegde namen bevat, is de conclusie dat lijst B slechts korte tijd is bijgehouden.

Lijst C: Lijst C kent dezelfde volgorde van namen die in het op perkament geschreven, nog te behandelen ridderboek in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen wordt aangehouden. Lijst C dateert derhalve, gezien de nog te bespreken ontstaansgeschiedenis van dit ridderboek, in ieder geval van na 1560. Lijst C bevat de naam van Johan van Wittenhorst, drost van de ambten Kessel en Montfort. Hij was al drost te Montfort, toen hij na het overlijden van zijn gelijknamige vader op 3 juni 1569, eveneens drost van het ambt Kessel werd. Op 4 maart 1570 gelastte het Hof van Gelre en Zutphen de landscholtis en de schepenen van het land van Kessel om Johan van Wittenhorst, drost te Montfort, als hun drost te erkennen.¹³ Lijst C bevat voorts de naam van Johan van Stalbergen, drost van het ambt Krickenbeck, die deze functie vanaf 1569 uitoefende.¹⁴ Aan de lijst toegevoegd is de naam van Jaspar van Stalbergen, schout te Venlo. In zijn schrijven van 20 april 1569 liet het Hof van Gelre en Zutphen aan die van Venlo weten dat zij Jaspar van Stalbergen als hun schout moesten aannemen en erkennen.¹⁵ Lijst C is derhalve op zijn vroegst in 1569 tot stand gekomen en mogelijk pas in 1570. Als datering zullen de jaren (1569-1570) worden aangehouden. Aangezien de lijst, afgezien van twee kennelijke vergissingen, geen doorhalingen bevat, en, afgezien van Jaspar van Stalbergen, ook geen toegevoegde namen of kruisjes vóór de namen, is er van uit te gaan dat lijst C slechts voor een momentopname werd opgesteld.

Lijst D: Lijst D kent dezelfde volgorde van namen die in de in oktober 1576 ingediende lijst wordt gehanteerd. Lijst D bevat de naam van Jacob van Broekhuizen genaamd Oijen die in de lijst van 1576 nog niet voorkomt. Op zijn verzoek besloot het Hof van Gelre en Zutphen op 2 maart 1577 om hem op de riddercedul te plaatsen.¹⁶ In de marge van de lijst staat bij vijftien riddermatigen aangegeven dat zij 'neutraal' waren. Zes leden waren 'malcontent'. Joachim van Bocholt was 'bi den viant' en twee riddermatigen, te weten Johan van Brempt, drost te Geldern, en Otto van den Bylandt, heer te Rheydt en pandheer te

Cruchten, weigerden de unie te ondertekenen (noluit subscribere unionem), waarmee kennelijk gedoeld wordt op het toetreden tot de in het begin van 1579 gesloten Unie van Utrecht.¹⁷ Lijst D is dus op zijn vroegst in 1577 en, gezien de actualiteit van de marginale aantekeningen, uiterlijk in 1579 aangelegd.

De band met naamlijsten van te convoceren leden van de ridderschappen en steden onder de titel 'ridderboeken' bevat aldus ten aanzien van het Overkwartier van Gelder lijsten van de leden van de ridderschap aldaar uit (1539) (= lijst A), (1548) (= lijst B), 1565, (1569-1570) (= lijst C), 1570, 1576 en (1577-1579) (= lijst D).

2. Het ridderboek van 1555

Naast de band met naamlijsten van de riddermatigen vanaf (1539) bevindt zich in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen een 'ritterbouck', een deel van perkamenten bladen op groot formaat, waarin per kwartier en vervolgens per ambt de leden van de ridderschappen der vier kwartieren zijn opgetekend. De namen uit het Overkwartier bevinden zich op f. 6v.-8. Het ridderboek wordt gedateerd in 1555.¹⁸

Aanleiding voor het samenstellen van het ridderboek was een besluit genomen tijdens de landdag te Nijmegen op 9 mei 1555. In antwoord op het bedeverzoek werd namens de Staten gesteld dat de ridderschap slechts in klein aantal was komen opdagen en dat derhalve niet onmiddellijk een besluit aangaande de inwilliging van de bede kon worden genomen. De plaatsvervanger van de zieke stadhouder liet daarop weten dat alle leden van de ridderschap waren geconvoceerd. Wanneer er echter edelen waren wier overleden ouders geconvoceerd werden, of die van uit de stad op het platteland waren gaan wonen dan wel zich van buiten in het gewest hadden gevestigd, en nu niet waren uitgenodigd voor de landdag, dan lag de schuld geheel bij hen. Zij hadden zich op het ridderboek moeten laten plaatsen om voortaan met de overigen te worden geconvoceerd. De plaatsvervanger van de stadhouder zou de ambtslieden van de onderscheiden ambtsdistricten opdracht geven om binnen acht dagen een lijst in te dienen van al degenen die naar hun mening voor de uitnodiging voor de volgende landdag in aanmerking kwamen.¹⁹

Het ridderboek is, in ieder geval wat het Overkwartier betreft, in eerste instantie samengesteld op basis van de ingediende lijsten. Een lijst van 'edelluyde van der ritterschap in 't ampt van Kessel' werd al op 11 mei 1555 door de rentmeester van het ambt ingediend. Een overzicht getiteld 'Dit sijn die ridderschap van adell des amptz offte quartiers Gelre' werd pas later op 19 februari 1560 door de drost van het ambt Geldern Joirgen op den Bergh ingeleverd. Hij was pas kort tevoren, in januari 1560, tot drost benoemd.²⁰ De lijst van de ridderschap van het ambt Krickenbeck is niet gedateerd. Zij werd door de ambtman Dirk van Westrum ingezonden. Hij was van 1543 tot in 1561 in functie.²¹ Deze lijst kan dus zeer wel in 1555 zijn ingediend. Daar de lijst van het ambt Geldern uit 1560

dateert, kan het ridderboek, afgaande op de gegevens uit het Overkwartier, niet in 1555, maar op zijn vroegst in 1560 zijn samengesteld.

Het ridderboek draagt een wijdlopige titel: 'Ritterbouck oder aenteyckenisse der banerheeren, ritterschap und edelluyden des furstendombs Gelre und graefschaps Zutphen, soewael bij den amptluyden achtervolgende den afscheidt den 9. may 1555 opten landtdacht tho Nijmmegen genomen overgegeven, als derghener die daerenboven in den ritterbouck in der cantzelrijen van Gelderlant bevonden, und noch zedert durch aengevong derzelve amptluyden und sunst aengeteykent zijn'. Het ridderboek was blijkens deze tekst niet enkel gebaseerd op de ingediende lijsten van de ambtslieden, maar ook op een bestaand, dus ouder, ridderboek en naderhand aangebrachte toevoegingen. Bij de totstandkoming van het ridderboek in of na 1560 werden 65 namen uit het Overkwartier genoteerd. Maximaal twintig namen kwamen niet in de ingediende lijsten voor, maar stonden 'to bouck'. Zij waren met andere woorden overgenomen uit het oudere ridderboek. Naar dit ridderboek werd, zoals gezegd, tijdens de landdag te Nijmegen in 1555 verwezen. Het was er al in 1546. In 1577 werd het oude ridderboek nog vermeld, maar nadien is het uit het archief van het Hof verdwenen.²² Zeven van de twintig namen uit het oude ridderboek komen in de besproken oudere lijsten uit (1539) en (1548) en in de nog te bespreken lijst uit 1555 niet voor. Onder hen bevindt zich Johan van Winckelhuysen, heer te Meerlo, die op 16 februari 1557 met de heerlijkheid Meerlo werd beleend.²³ 'Te boucke' stond ook Joirgen op den Bergh, drost te Geldern, die deze functie, zoals wij boven zagen, pas sedert januari 1560 bekleedde. Uit het voorafgaande blijkt dus dat het oude, waarschijnlijk verloren gegane ridderboek tot in 1560 werd bijgehouden.

Het naar aanleiding van de landdag van 1555 samengestelde 'nieuwe' ridderboek is na zijn totstandkoming van aanvullingen voorzien. Voor sommige namen zijn kruisjes geplaatst om aan te geven dat de betrokken riddermatige was overleden. Daarnaast zijn namen toegevoegd. Hoelang is het ridderboek ten aanzien van het Overkwartier in gebruik gebleven? Toegevoegd is de naam van Jacob van Broekhuizen genaamd Oijen die ingevolge besluit van het Hof van Gelre en Zutphen van 2 maart 1577 in het ridderboek zou worden vermeld. Hij komt voor het eerst in de lijst van (1577-1579) voor. Aan het ridderboek is eveneens de naam van Dirk van Eyll ingen Heyde toegevoegd die ook pas voor het eerst in de lijst van (1577-1579) wordt vermeld. Met betrekking tot het Overkwartier is het ridderboek in ieder geval bijgehouden tot in 1577. Aan de andere kant zijn 27 riddermatigen die in de lijsten van 1565, 1570 en 1576 voorkomen, niet in het ridderboek opgenomen.

Uit het voorafgaande valt te concluderen dat het op 1555 gedateerde ridderboek geen eenvoudige bron is om de namen van de riddermatigen te achterhalen en om deze in een bepaalde periode te plaatsen. Het ridderboek is samengesteld aan de hand van lijsten die vanaf 1555 werden ingeleverd, maar kwam pas op zijn vroegst in 1560 tot stand. De toe-

voegingen van namen zijn niet gedateerd. Ten aanzien van het Overkwartier werd het bijgehouden tot in 1577, maar dat weten wij slechts uit andere bronnen, de lijsten van te convoceren riddermatigen. Uit deze lijsten blijkt tevens dat het ridderboek niet volledig is.

Een afschrift van het gedeelte van het ridderboek betreffende het Overkwartier, met de toevoegingen, maar zonder de kruisjes voor de namen, werd opgenomen in de riddercedul die de Staten van het Overkwartier van Gelder in 1610 lieten aanleggen.²⁴

3. Overige bronnen

Afgezien van de band met lijsten van te convoceren personen en het ridderboek in het archief van het Hof van Gelre en Zutphen te Arnhem zijn er nog enige andere lijsten van riddermatigen. Allereerst is er een lijst getiteld 'dit zijn die ritter ende knechten der lande Gelre' die van omstreeks 1460 zou dateren. Deze lijst die in ieder geval uit de tweede helft van de vijftiende eeuw stamt, werd in 1875 gepubliceerd.²⁵ Zij bevat vele spelfouten in familie- en plaatsnamen. Om die reden en wegens de grote afstand in tijd – minstens vijftig jaar – tussen deze lijst en die uit (1539) werd zij in dit onderzoek niet betrokken.

De belangrijkste bron buiten de Arnhemse archieven vormt de 'Gelrische rytterzedell de anno 1542' die zich in het stadsarchief te Geldern bevindt.²⁶ Nettesheim heeft aan de hand van deze riddercedul al in 1863 een lijst van de edelen in het ambt Geldern gepubliceerd en aan de namen de riddermatige huizen toegevoegd. Hij wekt daardoor de indruk dat de lijst van 1542 tevens de riddermatige goederen bevat, maar zulks is niet het geval.²⁷ Het in 1542 aangelegde overzicht van de ridderschappen der vier kwartieren van het gewest bevat enige toevoegingen, terwijl achter sommige namen het woord 'mortuus' is geplaatst. Aan de naam van Johan van Wittenhorst is de kwalificatie ambtman van het land van Kessel toegevoegd. Toegevoegd is eveneens Dirk van Westrum, ambtman van het land van Krickenbeck. Beiden verwierven hun functie in 1543.²⁸ Een kruisje staat voor de namen van Christoffel Schenk van Nydeggen, Evert van Brempt, drost te Straelen, en de erfmaarschalk Cornelis van Boedberg. De eerstgenoemde kwam bij het beleg van Düren in 1543 om het leven, de tweede overleed vóór 26 mei 1544 en de derde vóór 4 november 1547.²⁹ De riddercedul van 1542 is derhalve slechts enkele jaren bijgehouden. Een zestiende-eeuws afschrift van de riddercedul van 1542, waarin sommige toevoegingen wel en andere niet zijn opgenomen, bevindt zich in het archief van Schloß Wissen te Weeze.³⁰

Als laatste is nog een lijst te noemen van de ridderschap en steden van het Overkwartier die in 1555 door de hoofdstad Roermond werden geconvoceerd. Deze lijst is als eerste in de in 1610 in opdracht van de Staten van het Overkwartier van Gelder aangelegde riddercedul opgenomen.³¹

Tenslotte moet nog de vraag worden gesteld, of er, afgezien van het oude ridderboek van vóór 1555, nog andere, niet meer voorhanden lijsten van riddermatigen zijn geweest. Volgens Nijhoff immers werden lijsten van ridders en knapen die voor de landdag wer-

den opgeroepen, waarschijnlijk voor het eerst in 1477 opgesteld. De oudste die hij had kunnen opsporen, dateerden uit 1516, 1530 en 1539.³² De door Nijhoff genoemde lijst van 1539 is mogelijk dezelfde als de boven behandelde ongedateerde lijst A die naar alle waarschijnlijkheid in 1539 is ontstaan. De lijsten van 1516 en 1530 bevinden zich evenwel niet meer in het hertogelijk archief of het archief van het Hof van Gelre en Zutphen. Nettesheim heeft deze vóór 1863 niet ter inzage gehad. Aan de andere kant bevinden zich zeventiende- en achttiende-eeuwse uittreksels uit lijsten van riddermatigen in het archief van de familie Van Hoensbroek te Schloß Haag. De uittreksels zijn genomen uit de bekende lijsten van (1539), 1570 en 1576 te Arnhem en die van 1555 oorspronkelijk te Roermond. Zij verwijzen dus niet naar weer andere, onbekende bronnen.³³

4. Geven de bronnen een volledig overzicht?

Voor het samenstellen van een overzicht van de ridderschap van het Overkwartier vanaf circa 1540 beschikken wij aldus over lijsten uit (1539), 1542, (1548), 1555, 1565, (1569-1570), 1570, 1576 en (1577-1579). De lijsten geven voornamelijk een momentopname. Alleen de eerste lijst uit (1539) is gedurende langere tijd, mogelijk bijna tien jaar, bijgehouden. Daarnaast staat het op perkament geschreven ridderboek met een lijst uit 1555, een lijst uit 1560 en ongedateerde lijsten, terwijl het tevens namen bevat die bij de samenstelling in of na 1560 uit het oudere ridderboek werden overgenomen. Het op basis van deze bronnen samengestelde overzicht van de leden van de ridderschap van het Overkwartier telt zo'n 190 namen. Getracht werd met behulp van de bestaande literatuur gelijknamige verwanten te onderscheiden. Het overzicht bevat – het wordt nog eens uitdrukkelijk gezegd – niet alle edelen uit het Overkwartier, maar alleen degenen die voor de landdagen werden opgeroepen. Aangezien in de zestiende eeuw herhaaldelijk namens de Staten de klacht werd geuit dat niet alle rechthebbenden werkelijk geconvoceerd waren, rijst de vraag of het overzicht van de ridderschap wel volledig is. De bronnen van het overzicht, de lijsten van te convoceren personen, zouden onvolledig kunnen zijn, terwijl in 1565 de juistheid van de ingediende lijsten ter discussie stond.

De zojuist genoemde klacht kwam al tijdens de landdag van 9 mei 1555 te Nijmegen naar voren, waarop de plaatsvervanger van de stadhouder antwoordde dat de betrokkenen het aan zichzelf te wijten hadden dat zij niet in het ridderboek waren vermeld. Het (oude) ridderboek was aldus kennelijk niet volledig. Tot eenzelfde conclusie – een zekere mate van onvolledigheid van de bronnen – komt men op grond van de correspondentie tussen het Hof van Gelre en Zutphen en Roermond in 1556. Roermond liet op 27 april 1556 aan het Hof weten dat namens het Overkwartier Dederik van der Lip genaamd Hoen, Helmich van Holthuysen, Johan van Rossum en Johan van Eyll de landdag zouden bezoeken. Het Hof vroeg daarop, of Johan van Rossum senior of junior zou komen. In de lijsten van de riddermatigen wordt echter maar één Johan van Rossum, en wel in 1555, vermeld!³⁴

Tien jaren later, in 1565 werden tijdens de landdag opnieuw klachten naar voren gebracht over het wegblijven van vele leden van de ridderschap als gevolg van een gebrekkige convocatie. Om die reden waren tijdens de landdag geen besluiten van betekenis genomen. De stadhouder Karel van Brimeu richtte zich door middel van een schrijven van 28 juni 1565 tot de drosten van de afzonderlijke ambten met het bevel om op korte termijn de namen van de adellijke personen bekend te maken die in het betreffende ambt woonden en vanouds uitgenodigd werden voor de landdagen. De ingediende lijsten stemden de stadhouder c.q. het Hof van Gelre en Zutphen niet tot tevredenheid. Het bleek dat sommige ambtslieden door gunst of onwetendheid veel meer namen hadden doorgegeven dan in het ridderboek stonden vermeld. De drosten kregen de opdracht de ingediende lijsten te corrigeren door degenen die vanouds niet uitgenodigd werden, te royeren. Zij die niet in het ridderboek waren opgenomen, maar wier voorouders wel waren geconvoceerd, moesten de drosten bevelen om zich zo spoedig mogelijk bij de griffier te verzoegen teneinde in het ridderboek te worden geplaatst.³⁵

Op de laatste brief zijn twee reacties uit het Overkwartier bekend. Johan van Wittenhorst senior, heer van Horst en drost van het ambt Kessel, antwoordde op 18 oktober 1565, dat hij de namen had ingeleverd van diegenen wier voorouders op landdagen waren geconvoceerd. In zijn ambt was voorts Sibrecht van Berenzauw woonachtig. Wittenhorst wist niet of hij diens naam had doorgegeven en evenmin of hij voor landdagen werd uitgenodigd. Het Hof moest maar zelf in het ridderboek kijken.

De tweede reactie was van Johan van Wittenhorst junior, drost van het ambt Montfort, van 22 oktober 1565. Volgens hem werden uit het ambt Montfort enkel de heer van Elmpt, Schenk te Hillenraedt en Vrymersum te Sint Odiliënberg geconvoceerd, alsmede de erfvoogd van Roermond, Lutger van Vlodrop. Uitgenodigd voor de landdag werd eveneens Emont van Baerle, maar Wittenhorst junior wist niet of diens voorouders ook waren opgeroepen. De ridderboeken konden in dezen uitsluitel geven. Overigens merkte hij op dat er nog meer edelen in het ambt Montfort waren die op door hen verworven schepengoed woonden, zoals de Van Baexens, vader en zoon, maar zij waren zolang Wittenhorst drost was, sedert 1549, nooit voor landdagen uitgenodigd. Johan van Holthuysen had onlangs te Beesel op schepengoed gebouwd. Diens vader woonde in het ambt Krickenbeck op huis Leuth, dat nu Johans broer Dirk bezat. De naam van Johan van Holthuysen zou, zo meende Wittenhorst junior, in het ridderboek voorkomen, maar hij had geen idee hoe dat mogelijk was geweest, want wegens het betreffende door hem opgebouwde schepengoed te Beesel was nooit iemand geconvoceerd.³⁶

Sibrecht van Berenzauw, Johan van Holthuysen en de Van Baexens werden door de drosten tot de adel gerekend, maar ten aanzien van de twee eerstgenoemden was het in 1565 onduidelijk of zij tot de ridderschap behoorden. Deze vraag was negen jaren later in het voordeel van de betrokkenen beslist. Sibrecht van Berenzauw, Johan van Holthuysen en Willem van Baexen werden in de lijst van riddermatigen van 1576 voor het eerst vermeld.

De lijst van te convoceren riddermatigen van 1570 werd opgesteld in verband met de uitnodiging voor de landdag te Nijmegen op 1 maart 1570. De ridderschap gaf tijdens deze vergadering te kennen dat een gedeelte van de adel door vergeetachtigheid niet was uitgenodigd. Om zulks in de toekomst te voorkomen en om ook hen uit te nodigen die zich mogelijk door eigen verzuim niet in het ridderboek hadden laten inschrijven, werd de drosten op 3 maart 1570 door het Hof bevolen om in hun ambt bekend te maken dat al degenen die niet waren uitgenodigd, maar toch meenden het recht van convocatie te bezitten, zich met de bewijsstukken van de convocatie van hun vader en voorouders tot de griffier van het Hof moesten wenden. Na onderzoek door het Hof zouden zij op het ridderboek worden geplaatst en al voor de volgende vergadering op 29 maart worden uitgenodigd. Op 22 maart liet de drost van Geldern weten dat de bedoelde oproep had plaatsgevonden.³⁷

Weliswaar werd herhaaldelijk – in 1555, 1565 en 1570 – door de ridderschap erover geklaagd dat niet alle leden van de ridderschap waren uitgenodigd voor de landdagen, maar het Hof gaf daarna telkens de gelegenheid om de zaken recht te zetten. De drosten kregen in 1555 en 1565 de opdracht om lijsten van de ridderschap in te leveren. Wie meende tot de ridderschap te behoren, moest zich in 1565 en 1570 tot het Hof wenden om op het ridderboek te worden geplaatst. Men moet er dus rekening mee houden dat het overzicht van de ridderschap uit de jaren 1540-1580 niet volledig is. Gezien de door het Hof geboden mogelijkheden van herstel en gezien het grote aantal lijsten dat vanaf (1539) bewaard is gebleven, moet het percentage van gemiste riddermatigen waarschijnlijk niet te hoog worden geschat.

Enige institutionele aspecten

Het belangrijkste recht van de leden van de ridderschap was het recht om geconvoceerd te worden voor de vergadering van de Staten van het kwartier, de zogenaamde kwartiersdag, en voor de vergadering van de Staten van de vier kwartieren gezamenlijk, de landdag. Voor de kwartiersdag werden de ridderschap en de steden opgeroepen door de hoofdstad, in het Overkwartier door Roermond. Het bijeenroepen van de landdag geschiedde in de regel door het Hof van Gelre en Zutphen te Arnhem. De basis voor de uitnodiging voor de landdag vormden de besproken lijsten en het ridderboek.

Met betrekking tot het Overkwartier kennen wij maar een enkel voorbeeld van de procedure die tot het plaatsen in het ridderboek leidde. In 1577 wendde Jacob van Broekhuizen genaamd Oijen zich tot het Hof met het verzoek om, zoals zijn broer Herman van Broekhuizen genaamd Oijen, heer te Oijen, in het ridderboek te worden geplaatst. Zijn voorouders golden als riddermatig en werden voor de landdagen geconvoceerd, maar zijn vader Maarten van Broekhuizen had verzuimd plaatsing in het ridderboek te vragen. Ter

ondersteuning van zijn betoog stuurde hij een certificatie van de adellijke afkomst mee. Gelet op deze certificatie, op het oude ridderboek dat een overleden Johan van Oijen vermeldde, en op een verklaring van de ridderschap van het Overkwartier ten aanzien van Herman van Broekhuizen, besloot het Hof op 2 maart 1577 dat beide broers in het ridderboek zouden worden vermeld.³⁸

Wie geconvoceerd wenste te worden, moest aldus aantonen dat hij van adel was en dat zijn vader of voorouders ook reeds waren geconvoceerd. Het bezit van een later zogenaamd riddermatig goed wordt in het verzoekschrift van 1577 niet uitdrukkelijk genoemd. Ook de lijsten van riddermatigen vanaf (1539) bevatten vrijwel enkel namen zonder de vermelding van een riddermatig goed. Alleen de lijst van 1576 geeft bij vele riddermatige personen niet enkel de woonplaats aan, maar ook het goed waarop zij woonden. Het veelal ontbreken van verwijzingen naar riddermatige goederen in deze bronnen mag niet tot de conclusie leiden dat het bezit van zo'n goed geen voorwaarde was om geconvoceerd te worden. In de lijst van (1539) is de naam van Steven Spee op gen Puttinck doorgehaald. Toegevoegd is de mededeling dat hij zijn goed de Putting onder Kessel had verkocht aan Johan van Holtmoelen, welke laatste aan de lijst van (1539) is toegevoegd. Op 22 oktober 1565 liet de drost van het ambt Montfort aan het Hof onder andere weten dat wegens het schepengoed, waarop Johan van Holthuysen te Beesel (een woning) had gebouwd, nooit iemand geconvoceerd was, uit welke mededeling eveneens kan worden afgeleid dat convocatie mede wegens het bezit van een riddermatig goed plaatsvond.³⁹

Nadere voorwaarden om tot het bijwonen van de landdag uitgenodigd te worden, zijn te vinden in de beantwoording van de klacht over het geringe aantal riddermatigen tijdens de landdag van 9 mei 1555. Wie uit de stad naar het platteland was vertrokken of uit het buitenland was teruggekeerd en niet geconvoceerd was, had zich uit eigener beweging in het ridderboek moeten laten opnemen.⁴⁰ Dat de edele die in de stad woonde, niet werd opgeroepen, blijkt al uit de lijst van (1539). Bij de naam van Dirk van Dript was aangetekend dat hij te Venlo woonde en om die reden niet werd aangeschreven. De riddermatige moest blijkens het verslag van de landdag van 1555 in het gewest woonachtig zijn. In de lijst van 1565 is de naam van Goossen van Hoenselaer doorgehaald. In de marge staat: 'uuytheymsch, nyet'. Omdat hij buiten het gewest woonde, werd hij niet geconvoceerd. Later in de zeventiende eeuw konden de leden van de ridderschap buiten het gewest woonachtig zijn, hetgeen geen bezwaar opleverde om hen voor de kwartiersdagen uit te nodigen.⁴¹

In de lijsten van (1539) en 1542 is bij Daem van Beeck, voogd te Erkelenz, in de marge aangetekend dat hij ambtshalve werd geconvoceerd. Aangezien de drosten in het Overkwartier in de jaren 1590-1620 ambtshalve aan de vergaderingen van de Staten van het Overkwartier als leden van de ridderschap deelnamen, rijst de vraag, of ook zij al eerder in de zestiende eeuw vanwege hun ambt voor de landdagen werden uitgeno-

digd.⁴² De lijsten van te convoceren personen zijn ingedeeld per ambt. De drost wordt doorgaans als eerste genoemd. In de lijst van 1542 is bij de naam van Arnd van Wachendonk, ambtman te Krickenbeck, aangetekend dat hij uit het ambt is verwijderd. In de marge is de naam van de opvolger Dirk van Westrum toegevoegd. Tenslotte is er op te wijzen dat Johan van Wittenhorst junior, drost van het ambt Montfort, die in 1555 aan het hoofd van de riddermatigen van dit ambt wordt genoemd, niet in het bezit van een riddermatig goed in dit bestuursdistrict was. Hij bezat er zelfs geen Gelders leengoed. In april 1557 werd hem het Volquinsleen te Echt overgedragen voor de duur van een procedure over leengoed, zodat hij in de kwaliteit van drost én leenman, als voorzitter van het leengerecht op het kasteel te Montfort kon fungeren.⁴³ Op grond van deze gegevens kan men aannemen dat niet enkel de voogd van Erkelenz, maar ook de drosten, die overigens tot de adellijke stand behoorden, ambtshalve werden uitgenodigd voor de landdagen.

Van de vele namen van de ridderschap uit de zestiende eeuw willen wij er twee naar voren halen. In de eerste plaats Paelich van Camphuysen op die in de lijst van (1539) onder het ambt Montfort voorkomt. Hij was raadsburgemeester van Roermond in 1533 en 1538 en wordt in 1537 als schepen aldaar vermeld.⁴⁴ Wanneer zijn vermelding onder de leden van de ridderschap niet op een vergissing berust, is Paelich van Camphuysen, voorzover bekend, een van de weinige riddermatigen die lid waren van het stadsbestuur van Roermond.

Opvallend is voorts de vermelding van Anna van Swartzenborch, weduwe van Rossum, vrouwe van Broekhuizen, in de lijst van 1565. Zij is de enige vrouw in de lijsten van te convoceren leden van de ridderschap. In het kader van bijeenkomsten van leden van de ridderschap staat zij evenwel niet alleen. Twintig jaar eerder, in 1545, werd voor een vergadering van de onderheren te Arcen ook de vrouwe van Hillenraedt uitgenodigd.⁴⁵ Voor de zeldzame vermelding van een vrouw moet een bijzondere reden zijn geweest. Beide vrouwen verkeerden in 1545 respectievelijk 1565 in een zelfde positie: zij waren weduwe en moeder van tenminste één nog net niet meerderjarige zoon. Uit het huwelijk van Johan van Rossum en Anna van Swartzenborch werd een zoon geboren, ook Johan geheten, die bij het overlijden van zijn vader vóór 8 november 1558 nog minderjarig was. Hij werd op 26 april 1559 beleend met de heerlijkheid Broekhuizen, maar de leeneed legde Johan van Rossum de bastaard af. Op 21 maart 1567 vernieuwde Johan van Rossum junior zelf de eed die Johan van Rossum de bastaard tijdens zijn onmondigheid had gezworen.⁴⁶ Christoffel Schenk van Nydeggen, heer te Hillenraedt, kwam tijdens het beleg van Düren in 1543 om het leven. Zijn minderjarige kinderen werden op 11 juli 1544 beleend met de kastelen Hillenraedt en de Oudenborg te Swalmen. De oudste zoon, Arnd Schenk van Nydeggen, stond in 1545 kort voor het bereiken van de meerderjarige leeftijd, want hij werd in de lijst van (1539) in plaats van zijn overleden vader toegevoegd. Hij vernieuwde overigens de leeneed pas in 1556.⁴⁷ Het is derhalve

mogelijk dat de vrouwe van Hillenraedt en die van Broekhuizen voor de vergadering van de onderheren werd geconvoceerd, respectievelijk op de lijst van te convoceren personen vermeld werd, vooruitlopend op het recht tot convocatie van hun bijna meerderjarige (oudste) zoon.

Aan de vergaderingen behoefden de vrouwen niet persoonlijk deel te nemen, en evenmin de mannelijke leden van de ridderschap. Op de bijeenkomst van de onderheren te Arcen in 1545 waren de heren van Well, Horst, Walbeck, Meerlo, Blitterwijck en Lottum persoonlijk verschenen, maar die van Grubbenvorst, Geijsteren en Broekhuizen hadden hun 'dienaren' gestuurd. Op een bijeenkomst in het stadhuis te Roermond op 1 mei 1576 liet de heer van Hillenraedt zich vertegenwoordigen door Johan Kern van Froenhoven, landschrijver van het ambt Montfort.⁴⁸ De mogelijkheid voor een riddermatige om zich te laten vertegenwoordigen, zelfs door een niet-riddermatige, bestond nog rond 1590. Pas tijdens de kwartiersdag van 14 januari 1592 werd deze vorm van vertegenwoordiging afgeschaft.⁴⁹

De omvang van de ridderschap in het Overkwartier

De overgeleverde lijsten bevatten niet alleen vele namen, maar geven ook een overzicht van de omvang van de ridderschap en de verdeling van de riddermatigen over de ambtsdistricten op verschillende tijdstippen in de zestiende eeuw. Deze omvang en verdeling is in de volgende tabel weergegeven

	(1539)	1542	1555	1565	1570	1576
onderheren land Kessel	7	8	—	—	—	—
ridderschap land Kessel	13	11	21	14	17	16
ambt Montfort	5	4	6	4	4	9
ambt Krickenbeck	15	16	17	18	11	14
ambt Geldern	15	16	17	20	27	19
ambt Straelen	1	1	3	2	2	5
ambt Wachtendonk	1	1	1	1	1	1
ambt Krefeld	1	1	—	—	—	—
onderheren	4	4	—	8	6	4
totaal	62	62	65	67	68	68

Het aantal riddermatigen schommelde tussen de zestig en zeventig personen. Tegen het einde van de zestiende eeuw zou het aantal nog tot boven de zeventig stijgen. In de oudste lijsten werd een onderscheid gemaakt tussen de ridderschap van het land van Kessel enerzijds en de onderheren, de bezitters van een hoge heerlijkheid, in het land van Kessel anderzijds, die op hun beurt gescheiden werden gehouden van de overige onderheren aan de rechterzijde van de Maas, zoals de heren van Well en Walbeck. Vanaf 1555 vervalt het onderscheid tussen de ridderschap en de onderheren in het land van Kessel. De onderheren konden als groep apart optreden, zoals al uit hun bijeenkomst te Arcen in 1545 blijkt.⁵⁰

In de lijsten van (1539) en 1542 werd het land van Krefeld tot het Overkwartier gerekend. De aldaar fungerende opeenvolgende drosten van Krakau, Goessen van Hoenselaer en Bertram van der Lip genaamd Hoen, werden dus geconvoceerd. De lijst van 1542 bevat de aantekening dat Krefeld weer aan de graaf van Meurs was overgedragen. Deze overdracht van Krakau en Krefeld vond plaats krachtens overeenkomst tussen de hertog van Gelder enerzijds en Willem, graaf van Nieuenaar en Meurs, en diens zoon Herman anderzijds van 30 november 1541. Op 5 mei 1542 werd de graaf van Meurs door de hertog van Gelder met Krakau en Krefeld beleend.⁵¹ De drosten van Krefeld komen in de lijsten na 1542 niet meer voor.

Zoals in de jaren 1592-1612 woonden de meeste riddermatigen in de ambten Geldern, Kessel en Krickenbeck.⁵² Het totale aantal riddermatigen in het ambt Kessel daalde in de periode van 1540 tot 1580 van circa twintig tot circa vijftien, terwijl omgekeerd het aantal riddermatigen in de ambten Geldern en Krickenbeck in die periode steeg van vijftien tot circa twintig. De grote schommeling in de aantallen in de ambten Geldern en Krickenbeck in de jaren 1565 en 1570 wordt veroorzaakt door de registratie van een aantal Krickenbeckse riddermatigen onder het ambt Geldern in laatstgenoemd jaar.

Deelname aan de landdag

Tegenover het grote aantal van meer dan zestig riddermatigen in het Overkwartier staat het geringe percentage dat daadwerkelijk aan de landdagen deelnam. De landdag van 1538 werd door acht leden van de ridderschap van het Overkwartier bijgewoond. Daarna kwamen maximaal vier leden van de ridderschap uit het Overkwartier op de landdag, en wel, voorzover bekend, tijdens die van 1539, 28 oktober 1578 en 23 mei 1579. Een vertegenwoordiging van vier leden schijnt gebruikelijk te zijn geweest. Immers op 27 april 1556 gaf Roermond aan het Hof van Gelre en Zutphen de namen door van vier riddermatigen die naar de landdag zouden reizen. Tijdens de kwartiersdag van 11 september 1574 werden eveneens vier gedeputeerden uit de ridderschap aangewezen om ergens heen te reizen.⁵³ Gezien deze gegevens kan men veronderstellen dat de afvaardiging naar de landdag tijdens een voorafgaande kwartiersdag van de Staten van het Overkwartier werd be-

paald. De volgende leden van de ridderschap hebben, voorzover bekend, een landdag bezocht.⁵⁴

Johan, heer te Elmpt en Burgau: 1538, 1539.

Christoffel Schenk van Nydeggen, heer te Hillenraedt: 1538.

Dederik van der Lip genaamd Hoen, heer te Grubbenvorst, Afferden en Blijenbeek: 1538, 1558, 1563, 1564, 1565.

Volmar van Hoenselaer: 1538.

Jaspar van Lynden, heer te Blitterswijk: 1538.

Alart van Goir: 1538, 1539.

Arnd van Wachtendonk: 1538.

Arnd van Bocholt: 1538.

Willem van Erp genaamd Warrenberg: 1539.

Helmich van Holthuysen: 1539.

Johan van Eyll te Baarlo: 1558, 1564, 1565, 1566.

Adolf van Goir: 1564, 1565, 1566, 1578.

Dirk van Holthuysen: 1564, 1565.

Jaspar van der Lip genaamd Hoen, heer te Grubbenvorst, Afferden en Blijenbeek: 1566.

Willem van Merwijck: 1566.

Johan van Wittenhorst, heer te Horst: 1571, 1579.

Arnd Schenk van Nydeggen, heer te Hillenraedt: 1571.

Dirk van Westrum: 1574, 1576, 1578, 1579, 1584.

Bertram van den Bylandt, heer te Walbeck: 1576.

Johan van Erp genaamd Warrenberg: 1576.

Engelbert van Brempt: 1578, 1579.

Johan van Stalbergen: 1578, 1579, 1580.

Gielis van Bocholt: 1578.

Hendrik van Hönnepel genaamd Impel: 1579, 1580.

Johan van Holthuysen: 1584.

David van Udesheim: 1584.

Uit dit chronologisch ingerichte overzicht blijkt dat sommige leden van de ridderschap geregeld aan de landdagen deelnamen. Men zou hen vaste vertegenwoordigers uit het Overkwartier kunnen noemen. Opvallend is voorts dat onder de bezoekers van de landdagen verschillende, in generatie opvolgende leden van eenzelfde familie worden aangetroffen. Voorbeelden vormen leden van de families Van der Lip genaamd Hoen en Van Holthuysen.

Toelichting bij de lijst van de leden van de ridderschap

De lijst van riddermatige personen is alfabetisch op familienaam opgesteld. Zijn er meer dragers van dezelfde familienaam, dan zijn zij in chronologische volgorde geplaatst. Vooren achternamen zijn enigszins genormaliseerd naar één spelling. Achter de naam volgen de gegevens omtrent functie en/of woonplaats, zoals die bij de eerst vermelding werden opgetekend. Tenslotte is het ambtsdistrict aangegeven, waartoe de betrokkene werd gerekend.

Onder de naam staan jaartallen. Zij verwijzen naar de lijsten waarin de betreffende riddermatige persoon voorkomt. Jaartallen tussen haken verwijzen naar de lijsten zonder datum die op grond van de opgenomen namen in een bepaald jaar of jaren kunnen worden gedateerd. De letters (RR) (= riddercedul Roermond) achter het jaartal 1555 duiden erop dat de riddermatige voorkomt in de uit 1555 daterende lijst in de riddercedul van de Staten van het Overkwartier te Roermond, zulks ter onderscheiding van de lijsten die in 1555 zijn ingediend bij het Hof van Gelre en Zutphen te Arnhem en die mede de basis vormden voor het ridderboek te Arnhem. Achter de jaartallen ontleend aan het ridderboek te Arnhem werden de letters (RA) (= ridderboek Arnhem) toegevoegd. Gezien de complexe ontstaansgeschiedenis van het Arnhemse ridderboek, moesten voor de daarin vermelde namen verschillende dateringen worden aangehouden, te weten voor de riddermatigen uit het ambt Kessel het jaar 1555, voor die uit het ambt Geldern het jaar 1560. Voor de overige ambten – Krickenbeck, Montfort, Straelen – werd verondersteld dat de lijsten eveneens in 1555 werden ingediend, maar voorzichtigheidshalve werd het jaar 1555 in deze gevallen tussen haken geplaatst. Voor degenen die niet uit de ingeleverde lijsten, maar uit het oude voorafgaande ridderboek werden overgenomen, werd een datering in 1560 aangehouden, omdat het ‘nieuwe’ ridderboek op zijn vroegst in dit jaar kan zijn aangelegd.

Het jaartal wijst erop dat het betreffende lid van de ridderschap direct bij het samenstellen van de lijst werd ingeschreven. Werd hij nadien toegevoegd, dan is zulks na het jaartal vermeld. Eveneens is aangegeven of de naam naderhand is doorgehaald en/of voorzien van een overlidenskruisje. Door de vermelding van dergelijke gedetailleerde gegevens werd getracht zo nauwkeurig mogelijk de periode aan te geven, gedurende welke iemand lid was van de ridderschap. Tevens bieden deze gegevens de mogelijkheid om gelijknamige verwanten en/of elkaar opvolgende familieleden te onderscheiden. Latere lijsten geven vaak meer informatie over functies en woonplaats dan de oudere lijsten. Deze nadere en latere informatie werd niet in het kopje achter de naam, maar na het jaartal van de betreffende lijst vermeld. Sommige riddermatigen zijn niet consequent onder hetzelfde ambtsdistrict of onder de onderheren opgenomen. Dergelijke afwijkingen zijn eveneens per lijst aangegeven.

De leden van de ridderschap van het Overkwartier van Gelder in de jaren 1540-1580

Asselt, Johan van -, scholtis (ambt Straelen)

(1539): toegevoegd en doorgehaald, †

Asselt, Johan van (ambt Straelen)

(1539): toegevoegd, (1548), 1555(RR)

Asselt, Anno van -, broer van de voorgaande (ambt Straelen)

(1539): toegevoegd, (1548)

Asselt, Wolter van -, scholtis te Straelen (ambt Straelen)

(1539): toegevoegd, (1548)

Asselt, Johan van

1565: toegevoegd (onderheren), 1570 (ambt Krickenbeck), 1576: op der Cuylen (ambt Straelen), (1577-1579)

Asselt, Liffart van -, op den Adendonk (ambt Straelen)

1576, (1577-1579)

Baerle, Hendrik van (ambt Krickenbeck)

(1539), 1542, (1548)

Baerle, Emond van (ambt Montfort)

1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: te Sint Odiliënberg, (1577-1579)

Baerle, Johan van -, te Leuth (ambt Krickenbeck)

1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Baexen, Willem van -, te Swalmen opghen Hoeve (ambt Montfort)

1576, (1577-1579)

Beeck, Daem van -, voogd te Erkelenz (ambt Krickenbeck)

(1539): doorgehaald, †, 1542

Beeck, Hendrik van -, voogd te Erkelenz (ambt Krickenbeck)

(1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd, (1548)

*Zegel van Sibrecht van Bernsauw (1560).
Omschrift:
“[]/BERNSA[]”.
Diameter: 28 mm. RAL,
huisarchief Scheres,
inv.nr. 667.*

*Zegel van Marten Beugel (1547). Omschrift:
“S(egel) MERTE/N ·
BVEGEL”. Diameter: 25
mm. RAL, huisarchief
Scheres, charters
Keверberg.*

Berenzauw, Sibrecht van (ambt Kessel) 1576

Berg, Ariaen opten (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548)

Bergh, Joirgen op den -, voorgdij (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA): drost te Geldern, 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579): †

Beugel, Marten -, te Oijen (ridderschap
Kessel)
(1548): toegevoegd en doorgehaald

Bocholt, Arnd van -, te Hinsbeck (ambt Krickenbeck)
(1539): doorgehaald, †, 1542: †

Bocholt, Arnd van -, te Wankum (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR)

Bocholt, Jan van -, te Lobberich (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548): †

Bocholt, Joachim van -, te Bocholt, te Lobberich (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Bocholt, Gaert van -, zoon van Arnt, op gen Raide (ambt Krickenbeck)
(1539): toegevoegd, (1548)

Bocholt, Godart van (ambt Wachtendonk/onderheren)
(1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd, (1548): toegevoegd; pandheer te Wachtendonk,
1555(RR), 1555(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: heer te Grevenbroek, Wachtendonk
en Beringen

Zegel van Elbert van Boedberg (1549). In tekstband: "S(egel) ELB/ER/T VA(n)/BOD(berg)". Diameter: 27 mm. Archiv Schloß Haag, Urkunde nr. 988.

Zegel van Otto van den Bylandt, heer te Walbeck en Rheydt, pandheer te Cruchten en Brempt (1559). Omschrift: "S(egel) : OTTE. /VON : BILANT". Diameter: 31 mm. Nordrhein-Westfälisches Hauptstaatsarchiv Düsseldorf, Archiv Nesselrode-Ehreshoven, Urkunde nr. 611.

Bocholt, Willem van -, te Lobberich (ambt Krickenbeck)
(1539): toegevoegd en doorgehaald, †, 1542: †

Bocholt, Gielis van -, te Lobberich (ambt Krickenbeck)
1576, (1577-1579)

Boedberg, Cornelis van -, erfmaarschalk van het land van Gelre (ambt Geldern)
(1539): doorgehaald, 1542: mortuus

Boedberg, Adriaan van -, zoon van Cornelis (ambt Geldern)
(1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd, (1548), 1555(RR): erfmaarschalk van het land van Gelre, 1560(RA): te Wetten, †, (1569-1570)

Boedberg, Elbert van -, in gen Raede (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548)

Boedberg, Adriaan van -, op ghen Wankum te Wetten (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA), 1565, 1570, 1576

Boedberg, Elbert van -, zum Patberch (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA): te Pont en Veert, †, 1565, 1570: †

Boedberg, Peter van -, te Kapellen (ambt Geldern)
1555(RR)

Boedberg, Seger van (ambt Geldern)
1565, 1570, 1576: in gen Raey

Boedberg, Cornelis van -, erfmaarschalk (ambt Geldern)
1576, (1577-1579)

Boedberg, Willem van -, op gen Wankum te Wetten (ambt Geldern)
(1577-1579)

Brempt, Evert van -, ambtman te Straelen (ambt Straelen)
(1539): doorgehaald, †, 1542: mortuus

Brempt, Johan van -, heer te Vlasrath (ambt Straelen)
1555(RR)

Brempt, Engelbert van -, drost te Straelen (ambt Straelen)
1555(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: te Vlasrath, (1577-1579)

Brempt, Johan van -, drost te Geldern (ambt Geldern)
1560(RA): toegevoegd, 1576: drost en heer te N., (1577-1579)

Brempt, Willem van -, ten Broek (ambt Krickenbeck)
(1577-1579)

Broekhuizen, Herman van - genaamd Oijen (ambt Kessel)
1555(RA): toegevoegd, 1576: heer te Oijen, (1577-1579)

Broekhuizen, Jacob van - genaamd Oijen (ambt Kessel)
1555(RA): toegevoegd, (1577-1579)

Bylandt, Adriaan van den -, heer te Well (onderheren/ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA), 1565: doorgehaald, †, (1569-1570)

Bylandt, Adriaan van den -, heer te Rheydt en Walbeck (onderheren)
(1539): toegevoegd, (1548): †

Bylandt, Otto van den -, zoon van Adriaan heer te Walbeck en Rheydt, later alleen te Rheydt, pandheer te Cruchten en Brempt (1548): toegevoegd, 1555(RR) (ambt Kessel), 1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570 (onderheren), 1576, (ambt Montfort) (1577-1579)

Bylandt, Bertram van den -, een heer te Walbeck
1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Camphuysen, Paelich van (ambt Montfort)
(1539): doorgehaald

Darth, Loef van (ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR)

Darth, Jan van (ambt Kessel)
(1539): toegevoegd; te Lottum, 1542, (1548)

Darth, Hendrik van (onderheren)
1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570: †

Darth, Hendrik van -, te Lottum (ambt Kessel)
1565: toegevoegd, 1570, 1576: een heer te Lottum

Donck, Hendrik van der -, heer te Bicht
(ambt Kessel)
(1539): doorgehaald, †, 1542: †

Zegel van Hendrik van der Donck, heer te Bicht (1501). Omschrift: "s(egel) hinrick · van · d(er) donck". Diameter: 25 mm. Archiv Schloß Thurnstein, kist 3 nr. 101.

Dreck, Steven van -, te Wankum
(ambt Krickenbeck)
1555(RR), (1555)(RA), 1565,
(1569-1570), 1570

Dreck, Dederik van (ambt Krickenbeck)
1576, (1577-1579)

Dript, Jan van (ambt Kessel)
(1539): doorgehaald, †, 1542

Dript, Dirk van -, broer van de voorgaande (ambt Kessel)
(1539), 1542

Dript, Dirk van -, te Grubbenvorst (ambt Kessel)
1565: toegevoegd, 1576, (1577-1579): †

Duycker, Aloff -, te Leuth (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, (1577-1579)

Egeren, Jan van (ambt Geldern)

(1539): †, 1542: mortuus

Egeren, Loef van -, drost te Geldern (ambt Geldern)

(1539): doorgehaald, †, 1542: mortuus

Egeren, Claes van (ambt Geldern)

1565, 1570

Egeren, Loef van (ambt Geldern)

1565, 1570, 1576: op gen Diesdonck, (1577-1579)

Elmpt, Johan heer te - en Burgau (ambt Montfort)

(1539), 1542, (1548)

Elmpt, Hendrik heer te - (en Burgau) (ambt Montfort/ambt Krickenbeck)

1555(RR), 1555(RA): toegevoegd, 1565, 1570, 1576, (1577-1579)

Engelsum, Jan van (ambt Geldern)

(1539): †, 1542: mortuus

Erp, Goessen van - genaamd Warrenberg (ambt Krickenbeck)

(1539): doorgehaald, †, 1542: †

Erp, Willem van - genaamd Warrenberg (ambt Geldern)

(1539), 1542, (1548): †

Erp, Johan van - genaamd Warrenberg (ambt Krickenbeck)

(1539): toegevoegd, (1548), 1555(RA): te Wankum, 1565: drost te Krickenbeck, deze functie weer doorgehaald, (1569-1570), 1570

Erp, Goert van - genaamd Warrenberg, zoon van Willem (ambt Geldern)

(1548): toegevoegd

Erp, Johan van - genaamd Warrenberg, te Langenfeld (ambt Krickenbeck)

1555(R), 1565, 1570, 1576, (1577-1579)

Erp, Johan van - genaamd Warrenberg, te Wetten (ambt Geldern)

1555(RR), 1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570, 1576

Erp, Walraven van - genaamd Warrenberg, te Wetten (ambt Geldern)
1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570

Erp, Karel van - genaamd Warrenberg, te Wetten (ambt Geldern)
1576, (1577-1579): †

Erpraede, Rutger van (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570: †

Eyck, Dederik van der (ambt Krickenbeck)
1565, 1570

Eyll, Jan van -, een heer te Geijsteren (onderheren Kessel)
(1539): doorgehaald, 1542

Eyll, Sibert van -, te Baarlo (ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548)

Eyll, Thijs van (ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548)

Eyll, Willem van (ambt Geldern)
(1539): toegevoegd; scholtis te Wetten, †

Eyll, Jacob van, een heer te Geijsteren (onderheren Kessel/ambt Kessel) (1539): toegevoegd, (1548), 1555(RR), 1560(RA), 1565, (1569-1570): toegevoegd, 1570, 1576, (1577-1579)

Eyll, Alard van (ambt Kessel)
1555(RA): toegevoegd

Eyll, Arnd van -, te Gestelen, Wetten (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576

Eyll, Johan van (ambt Kessel)
1555(RR), 1555(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570, 1576: te Baarlo, †

Eyll, Johan van - Thijssoen (ambt Kessel)
1555(RR)

Zegel van Jacob van Eyll, medeheer te Geijsteren (1557). Omschrift: "S(egel) : JACOP VAN/: EIILL SEGEL". Diameter: 28 mm. Gelders archief Arnhem, archief Gelderse rekenkamer, inv.nr. 1850.

Zegel van Alart van Goir (1543). In tekstband: "S(egel) /ALERT / VA(n) GOIR". Diameter: 28 mm. Algemeen Rijksarchief Brussel, Weense charters, doos XII, nr. 424.

Eyll, Dirk van -, in gen Heyde (ambt Kessel)
1555(RA): toegevoegd, (1577-1579)

Eyll, Engelbrecht van -, te Wankum (ambt Krickenbeck)
1576, (1577-1579)

Gelre, Dirk van -, heer te Arcen (onderheren/ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA), 1565, (1569-1570)

Gelre, Valenus van
1560(RA)

Gelre, Reiner van -, heer te Arcen (onderheren)
1555(RA): toegevoegd, 1565: toegevoegd, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Goir, Alart van -, te Kaldenbroek (ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548)

Goir, N. van - te Kaldenbroek (ambt Kessel)
1555(RR)

Goir, Adolf van -, te Kaldenbroek (ambt Kessel)
1565: doorgehaald, 1570, 1576, (1577-1579): †

Haes, Gadert -, heer te Hüls, een heer te Walbeck (onderheren/ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA)

Grafsteen van Gadert Haes, heer te Hüls en medeheer te Walbeck, † 26 juli 1563. De grafsteen die zich oorspronkelijk in de na 1860 afgebroken parochiekerk van Hüls bevond, is in de tweede wereldoorlog verloren gegaan.

Hertefeldt, Henrich van (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548)

Heyden, Bernt van der - genaamd Rijns, te Kapellen (ambt Geldern)
1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Heythuysen, Johan van -, te Lobberich (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570

Hoenselaer, Volmar van (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA): †, te Pont en Veert

Hoenselaer, Goesen van -, drost te Krakau (ambt Krefeld)
(1539): doorgehaald, 1542: amotus.

Hoenselaer, Goossen van -, te Wankum (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA), 1565: doorgehaald, uitheems, niet, (1569-1570)

Hoenselaer, Cornelis van (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA): te Pont en Veert, 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Hoenselaer, Loef van (ambt Geldern)
1565, 1570, 1576, (1577-1579): †

Holthuysen, Framich van (ambt Krickenbeck)
(1539): †, 1542

Holthuysen, Helmich van -, broer van de voorgaande (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR)

Holthuysen, Johan van (ambt Krickenbeck)
1555(RR), (1555)(RA): te Hinsbeck, 1565, (1569-1570), 1570, (1577-1579)

Holthuysen, Dirk van -, te Leuth (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA): toegevoegd, 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579): †

Holthuysen, Willem van (ambt Krickenbeck)
1565, 1570

Holthuysen, Johan van -, te Beesel (ambt Kessel/ambt Montfort)
1555(RA): toegevoegd, 1576, (1577-1579)

Holthuysen, Johan van -, te Krickenbeck (ambt Krickenbeck)
1576, (1577-1579)

Holtmoelen, Ot van (ambt Kessel)
(1539): doorgehaald, †, 1542

Zegel van Jaspar van Holtmoelen (1548).
Omschrift: "IAS/PER V/A(n) HOELTMO(len)".
Diameter: 27 mm. RAL, huisarchieff Scheres, inv.nr. 900.

Zegel van Dederik van der Lip genaamd Hoen, heer te Afferden en Grubbenvorst (1536). Omschrift: "S(egel) DERICH VA(n) DER LIPP GENA(n)T HOE(n)".
Diameter: 27 mm. Archiv Schloß Haag, Urkunde nr. 2077.

Holtmoelen, Johan van (ambt Kessel)
(1539): toegevoegd, (1548), 1555(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: op de Puttinck, (1577-1579)

Holtmoelen, Jaspar van (ambt Kessel)
1555(RA), 1565 (1569-1570), 1570, 1576: te Baarlo

Holtmoelen, Vullinck van (ambt Kessel)
1555(RR)

Holtmoelen, Vullinck van -, te Leuth (ambt Krickenbeck)
1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Hönnepel, Hendrik van - genaamd Impel, voogd der voogdij (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Hornum, Johan van - genaamd Schram, te Kapellen (ambt Geldern)
1560(RA): †

Horst, Johan van der (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA): †, 1565: schout van het nederambt Geldern, (1569-1570), 1570: †

Horst, Adam van der (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA): †, 1565: †, 1570: †

Horst, Seger van der -, te Baarlo (ambt Kessel)
1565: toegevoegd, 1570

Huchtenbroeck, Steven van (ambt Geldern)
1555(RR)

Issem, Vincentius van (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA): †

Kessel, Gaert van (ambt Kessel)
(1539): doit

Kessel, Willem van -, te Kessel (ambt Kessel)
(1539): doorgehaald, †

Kessel, Gerard van - genaamd Roffart (ambt Kessel)
(1539): doorgehaald, †, 1542

Knipping, Jaspar -, te Kapellen (ambt Geldern)
1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570: †

Langen Adolf van -, op Vinckenhorst te Kapellen (ambt Geldern)
1576, (1577-1579)

Leeuwen, Willem van der (ambt Geldern)
(1539): toegevoegd, 1542, (1548)

Leeuwen, Willem van der (ambt Geldern)
1560(RA): toegevoegd, (1569-1570), 1576: te Kapellen, (1577-1579)

Leeuwen, N. van -, te Kapellen (ambt Geldern)
(1577-1579)

Lip, Dederik van der - genaamd Hoen, heer te Afferden en Grubbenvorst (ambt Kessel)
(1539): drost van het land van Kessel, weer doorgehaald, 1542, (1548), 1555(RR),
1560(RA): †

Lip, Bertram van der - genaamd Hoen, drost te Meurs en Krakau (ambt Krefeld)
1542: toegevoegd

Lip, Jaspar van der - genaamd Hoen, heer te Afferden en Grubbenvorst (onderheren/
ambt Kessel)

Zegel van Arnd van Lynden, heer te Blitterswijck (1563). Omschrift: "S(egel) AERT · VAN/ LIN[]". Diameter: 29 mm. Nordrhein-Westfälisches Hauptstaatsarchiv Düsseldorf, Archiv Herrschaft Hueth, Urkunde nr. 326.

1555(RA): toegevoegd, 1565: heer te Afferden, Grubbenvorst en Walbeck, (1569-1570), 1570, 1576: pandheer van het graafschap Horn, (1577-1579)

Lynden, Jaspas van -, heer te Hemmen en Blitterswijck (onderheren Kessel)
(1539): doorgehaald, †

Lynden, Arnd van -, heer te Blitterswijck (onderheren Kessel/ambt Kessel)
(1539): toegevoegd, 1542, (1548), 1555(RR), 1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570, 1576: †

Malsen, Guido van -, heer te Broekhuizen (ambt Kessel)
1576, (1577-1579)

Merwijck, Jaspas van -, te Kessel (ambt Kessel)
(1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd, (1548): †

Merwijck, Willem van -, heer te Kessel (ambt Kessel)
1555(RR), 1555(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: drost van het ambt Montfort, †

Millendonk, Dederik, heer te -, drost te Montfort (ambt Montfort)
(1539): doorgehaald, 1542

Oy, Johan van (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA): †

Rossum, Johan van -, heer te Broekhuizen (ambt Kessel)
1555(RR)

Swartzenborch, Anna van -, weduwe van Rossum, vrouwe te Broekhuizen (ambt Kessel)
1565: toegevoegd

Schellart, Frederik - van Obbendorf, een heer te Geijsteren (onderheren Kessel/ambt Kessel)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR): een heer te Geijsteren en Gürzenich

Schellart, Daem - van Obbendorf, heer te Doornwerth, een heer te Geijsteren (ambt Kessel)
1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570: ook heer te Schinnen, 1576, (1577-1579)

Schenk, Christoffel - van Nydeggen, heer te Hillenraedt (ambt Montfort)
(1539): doorgehaald, †, 1542: mortuus

Schenk, Hendrik - van Nydeggen, heer te Walbeck, drost te Wachtendonk (ambt Wachtendonk)
(1539): doorgehaald, 1542: mortuus

Schenk, Johan - van Nydeggen, drost te Middelaar (onderheren)
(1539): toegevoegd, 1542: te Ophemert, (1548)

Schenk, Arnd - van Nydeggen, zoon van Christoffel, heer te Hillenraedt (ambt Montfort)
(1539): toegevoegd, 1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576

Semondt, Jan (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548)

Semondt, Wolter (ambt Geldern)
(1539), 1542, (1548)

Semondt, Wolter -, voorgdij (ambt Geldern)
1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Semondt, Johan (ambt Geldern)
1560(RA): toegevoegd, (1569-1570), 1576: in de voorgdij, (1577-1579)

Sevener, Wolter van -, in de voorgdij (ambt Geldern)
1560(RA): †

Spee, Goert (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548)

Spee, Karel (ambt Krickenbeck)
(1539): doorgehaald, 1542

Spee, Steven -, op gen Puttinck (ambt Kessel)
(1539): doorgehaald, 1542

Spee, Reiner -, zoon van Karel (ambt Krickenbeck)
(1539): toegevoegd, (1548), 1555(RR): te Wankum, (1555)(RA): †, 1565: doorgehaald

Spee, Rutger (ambt Geldern)
(1539): toegevoegd, 1542, (1548), 1555(RR): aen gen Moelen te Kapellen

Spee, Albert (ambt Straelen)
1555(RR), 1555(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: Engelbrecht Spee

Spee, N. (ambt Krickenbeck?)
1555(RR)

Spee, Rutger -, te Grefrath (ambt Krickenbeck)
1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579): †

Spee, Mathis (ambt Krickenbeck)
1565, 1570, 1576, (1577-1579)

Spee, Hendrik (ambt Straelen)
(1577-1579)

Stalbergen, Johan van -, drost van het land Krickenbeck (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA): toegevoegd, 1565: toegevoegd, (1569-1570), 1570: drost te Krickenbeck en Erkelenz, 1576, (1577-1579): †

Stalbergen, Jaspas van -, schout te Venlo (ambt Krickenbeck)
(1569-1570): toegevoegd

Udesheim, David van -, op gen Berendonck (ambt Geldern)
1576

Vlatten, Reiner van -, ambtman te Düren, erfschenk en landdrost van Gulik (ambt Kessel)
1555(RR), 1565: toegevoegd, 1570

Vlodrop, Gerard van -, erfvoogd van Roermond (ambt Montfort)
(1539): †

Vlodrop, Gerard van -, erfvoogd te Roermond (ambt Montfort)
(1548), 1555(RR)

Vlodrop, Balthasar van -, heer te Leut en Well (onderheren)
1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570

Vlodrop, Willem van -, heer te Leut en Well
1555(RA): toegevoegd, 1576, (1577-1579)

Vlodrop, Lutger van -, erfvoogd te Roermond (ambt Kessel/Montfort)
1565, 1570, 1576

Voirt, Johan van -, schout van het land Kessel (ambt Kessel)
1555(RR): doorgehaald, 1555(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570

Vos, Vincentius - van Swartzenborch, drost te Middelaar
1555(RR), 1560(RA), 1565 (onderheren), (1569-1570), 1570 (ambt Kessel)

Vos, Johan -, zoon van Vincentius Vos van Swartenborch, drost te Middelaar (onderheren)
1555(RA): toegevoegd, 1576

Vos, Dederik - van Holtum, te Wetten (ambt Geldern)
1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570

Vrymersum, Arnd van (ambt Montfort)
(1539): doorgehaald, †, 1542

Vrymersum, Willem van (ambt Montfort)
1555(RR), (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576: te Sint Odiliënberg, (1577-1579)

Wachtendonk, Arnd van (ambt Krickenbeck)
(1539): doorgehaald, †, 1542: mortuus

Wachtendonk, Arnd van -, zoon van Arnd, ambtman van het ambt Krickenbeck (ambt Krickenbeck)
(1539): doorgehaald, 1542: amotus ab officio

Wachtendonk, Willem van -, te Grefrath (ambt Krickenbeck)
(1539), 1542, (1548), 1555(RR): te Grefrath, (1555)(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576,
(1577-1579): †

Wachtendonk, Arnd van -, broer van de voorgaande, (ambt Krickenbeck)
(1539): toegevoegd, (1548), 1555(RR): te Grefrath

Wachtendonk, Arnd van -, in gen Broeck (ambt Krickenbeck)
(1539): toegevoegd, (1548)

Wachtendonk, Johan van -, drost te Kempen (ambt Krickenbeck)
1555(RR) (1555)(RA): in Broek, †

Wachtendonk, Johan van -, in gen Broek, drost te Kempen (ambt Krickenbeck)
1576: toegevoegd

Wachtendonk, Arnold van -, in gen Broek, drost te Kempen (ambt Krickenbeck)
(1577-1579)

Wessel, Engelbrecht van (onderheren/ambt Straelen)
1565: toegevoegd, 1576: te Caen, scholtis te Straelen, (1577-1579): †

Westrum, Dirk van -, drost van het ambt Krickenbeck (ambt Krickenbeck)
(1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd, (1548), 1555(RR): te Grefrath, (1555)(RA): functie ambtman doorgehaald.

Westrum, Dirk van (ambt Krickenbeck)
(1555)(RA): toegevoegd, 1565, 1570, 1576, (1577-1579): tot der Langendonk

Wevert, Johan van (ambt Geldern)
(1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd, (1548)

Wijenhorst, Jan van (ambt Geldern)
(1539), 1542: mortuus

Wijenhorst, Hendrik van -, op gen Geisbergh te Kapellen (ambt Geldern)
1555(RR), 1560(RA): †, 1565, (1569-1570), 1570

Wijenhorst, Cornelis van -, op ghen Geisbergh te Kapellen (ambt Geldern)
1576, (1577-1579)

Wijhe, Herman van -, drost te Geldern (ambt Geldern)
(1539): toegevoegd, (1548), 1555(RR), 1560(RA): †

Zegel van Johan van Winckelhuysen, heer te Meerlo (1551). Omschrift: "S(egel)/ JAN · VAN · / WINCKELHVSE(n)". Diameter 30 mm. Archiv Fürsten von Hatzfeld-Wildenburg te Schönstein/Sieg, Urkunde nr. 1175.

Signet van Johan van Wittenhorst, heer te Horst en drost van het ambt Kessel, † 3 juli 1569. Ovaal grootste doorsnede: 22 mm. RAL, collectie zegelstempels, nr. 224.

Winckelhuysen, Lutger van -, heer te Meerlo (onderheren Kessel/ambt Kessel) (1539), 1542, (1548), 1555(RR)

Winckelhuysen, Johan van -, heer te Meerlo (ambt Kessel) 1555(RA), 1565, (1569-1570), 1570, 1576, (1577-1579)

Wittenhorst, Johan van -, heer te Horst, drost van het ambt Kessel en raadsheer (onderheren Kessel/ambt Kessel) (1539): toegevoegd, 1542: toegevoegd: ambtman land van Kessel, (1548), 1555(RR), 1560(RA): †, 1565

Wittenhorst, Johan van -, drost te Montfort (ambt Montfort) (1548), 1555(RR), (1569-1570), 1570: heer te Horst, drost te Montfort, 1576: heer te Horst, drost te Kessel, †

Wylich, Otto van -, heer te Grubbenvorst (onderheren Kessel/ambt Kessel) (1539), 1542, (1548): †, 1555(RR)

Wylich, Christoffel van -, een heer te Grubbenvorst (ambt Kessel) 1560(RA), 1565, (1569-1570), 1570: heer te Lottum, een heer te Grubbenvorst, drost in de Hetter, 1576, (1577-1579)

- 1 G.H.A. Venner, De ridderschap van het Overkwartier van Gelder 1590-1702, in: PSHAL 134-135 (1998-1999), 267-426.
- 2 GA Venlo, Oud archief Venlo, inv.nr. 1199/1.
- 3 RAL, archief Staten Overkwartier, inv.nr. 306. De gegevens uit de riddercedul werden gepubliceerd: J.B. Sivré, Alfabetaische lijst der edelen die sedert 1555 ter bijwoning van de vergadering der Staten van het Overkwartier beschreven werden, in: De Maasgouw 3 (1881), 534-535, 539-540, 542-543, 547, 551-552, 554-555, 558-559.
- 4 Van enige lijsten maakten gebruik: A.J. Maris, De lijst van bannerheerlijkheden en andere hoge heerlijkheden in Gelre en Zutphen van 1569, in: Bijdragen en Mededelingen Gelre 68 (1974/1975), 143-159; N. Plomp, Een boer is geen edelman. Zestiende-eeuwse conflicten over ridderschap in de Neder-Betuwe, in: Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie en het Iconographisch Bureau 47 (1993), 87-132.
- 5 Gelders Archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1592.
- 6 J.J. Sloet en J.S. van Veen, Register op de leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen: Overkwartier, Arnhem 1904; A.H. Martens van Sevenhoven, Het archief van de Geldersche Rekenkamer, 1559-1795, en van de commissarissen belast met het beheer van de Geldersche domeinen, 1543-1559, 's-Gravenhage 1925.
- 7 RAL, archief Staten Overkwartier, inv.nr. 1346, p. 321-322, 317: *Catalogus baronum nobilium atque equestrium virorum ab anno 1539 usque 1545 qui ad publicum patriae concessum evocari solent hisce gentilitiis cognomentis.*
- 8 Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 145, 144; Martens van Sevenhoven, Archief Gelderse Rekenkamer, regestnr. 760.
- 9 Rijksarchief Noord-Brabant, archief leenhof Cuijk, inv.nr. 9, f. 112 (vriendelijke mededeling van M. Flokstra te Venray); Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 146.
- 10 Gelders archief, archief Gelderse Rekenkamer, inv.nr. 5820; archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1046, brief nr. 1049.
- 11 Gelders archief, archief Gelderse Rekenkamer, inv.nr. 354; archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 4977/15.
- 12 Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 109, 160, 61.
- 13 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1055, brief nr. 4068.
- 14 Gelders archief, archief Gelderse Rekenkamer, inv.nr. 5803.
- 15 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1054, brief nr. 3960. Zie ook brief nr. 3955.
- 16 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1592, f. 146.
- 17 Vergelijk: A.E.M. Janssen, Nijmegen en de Unie van Utrecht. Gelderlands eerste hoofdstad temidden van politiek-religieuze spanningen (1578/1579), in: Numaga 26 (1979), 78-83.
- 18 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1594.
- 19 RAL, archief Staten Overkwartier, inv.nr. 501, f. 201v.-202, 207v.
- 20 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1052, brief nr. 2922.
- 21 Gelders archief, archief Gelderse Rekenkamer, inv.nrs. 5790-5797.
- 22 Plomp, Boer edelman, 92; Gelder archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1592, f. 146.
- 23 Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 123.
- 24 RAL, archief Staten Overkwartier, inv.nr. 306, p. 11-19. Een achttiende-eeuws afschrift in verlateniseerde versie, waarin van de volgorde der ambten is afgeweken en bovendien het ambt Geldern ontbreekt, bevindt zich in inv.nr. 1346, p. 326-327.

- 25 Bijlage bij eene Nederduitsche kroniek van Gelderland, in: Kroniek van het Historisch Genootschap te Utrecht 31 (1875), 368-393.
- 26 Stadtarchiv Geldern, Urkunden, nr. 145.
- 27 F. Nettesheim, Geschichte der Stadt und des Amtes Geldern, Krefeld 1863, 376 noot 40.
- 28 Gelders archief, archief Gelderse Rekenkamer, inv.nrs. 3579, 5790.
- 29 H. Ferber, Geschichte der Familie Schenk von Nydeggen insbesondere des Kriegsobristen Martin Schenk von Nydeggen, Keulen-Neuss 1860, 48; Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 10, 32.
- 30 Archiv Schloß Wissen te Weeze, Akten nr. 167: Privilegia nobilium in Cleve et Marck, f. 161-170v. (vriendelijke mededeling van M. Flokstra te Venray).
- 31 RAL, archief Staten Overkwartier, inv.nr. 306, p. 3-9.
- 32 I.A. Nijhoff, Gedenwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland 5, Arnhem 1851, v noot 2.
- 33 Archiv Schloß Haag te Geldern, inv.nr. 1535.
- 34 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1050, brief nrs. 2394, 2399. In de lijst van 1542 is Johan van Rossum, heer van Broekhuizen – zeer waarschijnlijk senior – onder de ridderschap van de Bommelerwaard in het kwartier van Nijmegen opgenomen.
- 35 G. van Hasselt's Geldersch maandwerk 1, Arnhem 1807, 311-313.
- 36 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1053, brief nrs. 3570, 3572.
- 37 Van Hasselt, Geldersch maandwerk, 314-315; Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1055, brief nr. 4073.
- 38 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1592, f. 146.
- 39 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1053, brief nr. 3752.
- 40 RAL, archief Staten Overkwartier, inv.nr. 501, f. 201v.
- 41 Venner, Ridderschap Overkwartier, 288.
- 42 Venner, Ridderschap Overkwartier, 299.
- 43 RAL, archief Gelderse Rekenkamer, voorl.nr. 95, f. 122-122v., 125v.-126.
- 44 G.H.A. Venner, De schepenen, raadsverwanten, burgemeesters en scholtissen van Roermond tot 1637, in: PSHAL 120 (1984), 324; J.D. Wagner, Gedeputeerden op landdagen van het furstendom Gelre en graafschap Zutphen in 1538 en 1539, in: De Nederlandsche Leeuw 43 (1925), 276.
- 45 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1044, brief nr. 221.
- 46 RAL, archief Gelderse Rekenkamer, inv.nr. 98, f. 37; Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 137 (vriendelijke mededeling van M. Flokstra te Venray).
- 47 Sloet-Van Veen, Register leenaktenboeken, 108; Ferber, Geschichte Schenk von Nydeggen, 48.
- 48 GA Venlo, Oud archief Venlo, inv.nr. 1199/1.
- 49 Venner, Ridderschap Overkwartier, 307.
- 50 Vergelijk: Venner, Ridderschap Overkwartier, 300-301.
- 51 H. Keussen, Urkundenbuch der Stadt und Herrlichkeit Krefeld und der Grafschaft Mörs 4: 1541-1600, Krefeld 1940, 16-17.
- 52 Venner, Ridderschap Overkwartier, 296-298.
- 53 Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1050, brief nr. 2394; GA Venlo, Oud archief Venlo, inv.nr. 1199/1.
- 54 Wagner, Gedeputeerden, 276, 278; GA Nijmegen, Oud archief Nijmegen, inv.nr. 3267, f. 11; Gelders archief, Oud archief Arnhem, inv.nrs. 4684, f. 286, 4685, f. 146, 173, 297v., 4686, f. 351, 4687, f. 279, 4688, f. 170, 436, 4691, f. 134v., 204, 349v., 4693, f. 173, 4695, f. 82v., 4733, f. 22; GA Venlo, Oud archief Venlo, inv.nr. 1227/3, p. 11, 69, 115; Gelders archief, archief Hof van Gelre en Zutphen, inv.nr. 1559, f. 197 (met dank aan M. van Gent).